

176819 - نېمە ئۈچۈن ئىسلام تارىخىنى ۋەھىينىڭ باشلىنىشىدىن ھېسابلىماي، ھىجرەتنىڭ باشلىنىشىدىن

ھېسابلايمىز؟

سوئال

مۇسۇلمان بولمىغان ھەر قانداق كىشى پەيغەمبەرلىك دەۋرىدىن كېيىنكى ئىسلام تارىخى توغرىسىدا سوئال قىلىدۇ؛ بىزمۇ مۇسۇلمانلارغا ئوخشاش ھىجرەتتىن كېيىن يولغا قويۇلغان ھىجرىيە تارىخى بويىچە جاۋاب بېرىمىز، مېنىڭ سوئالىم: نېمە ئۈچۈن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ ھىجرەتتىن بۇرۇنقى پەيغەمبەرلىك دەۋرىدىن ئون ئۈچ يىلنى ھېسابلىمايمىز؟، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھىجرەت قىلغان يىلىنىڭ كاتتا بىر يىل ئىكەنلىكىنى بىلىمەن، لېكىن ھەممەيلەن پەيغەمبەرلىكنىڭ ھىجرەتتىن ئون ئۈچ يىل بۇرۇن باشلانغانلىقىنى ياخشى بىلىمىز، شۇنىڭ ئۈچۈن بىز ئىسلام تارىخى توغرىسىدا سورالغاندا، بىز پەيغەمبەرلىكنىڭ 1446-يىلىدا دەپ ھىجرەتتىن بۇرۇنقى ئون ئۈچ يىلنى قېتىپ جاۋاب بەرمەستىن بەلكى ھىجرىيىنىڭ 1433-يىلىدا دەپ جاۋاب بېرىمىز؟ بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

ھەقىقەتەن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ ھىجرەتتىن ئىلگىرى كىشىلەرنى ئاللاھنىڭ دىنىغا دەۋەت قىلىشى، ئەزىيەتلەرنى ئۈستىگە ئېلىشى، نادانلارنىڭ سۆز-چۆچەكلىرىگە سەبىر قىلىشى قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسى ئىسلام تارىخىدىن بەلكى ئىسلامدىكى ئەڭ ئۇلۇغ يىللاردىن ھېسابلىنىدۇ، بۇ يىللاردا پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ ئەھۋالى پەقەت يەككە-يىگانە بولغان بىر ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلىش، ئاللاھنىڭ ۋەدىسىگە ئېشىنىش ۋە ئاللاھنىڭ دىنىغا دەۋەت قىلىش يولىدا ئۇچرىغان ئەزىيەتلەرگە سەبىر قىلىش بولغان. بۇ ئىشتا ئەقلى-ھوشى جايىدا بولغان ھېچكىم شەك قىلمايدۇ، مۇسۇلمان بولسۇن ياكى غەيرى مۇسۇلمان بۇنى ھېچ بىر ئىنسان ئىنكار قىلمايدۇ.

لېكىن ئىنسانلارنىڭ تارىخ قوللانغاندا ياكى شۇ يىللاردا يۈز بەرگەن ۋەقەلەرنى ئەسلىگەندە، ھىجرىيە تارىخىنى ئاساس قىلىشى بېكىتىلگەن، ئۇلارنىڭ سوئالىنىڭ كۆپ قىسمى بۇنى مەقسەت قىلىدۇ، ھەقىقەتەن ھىجرىيە تارىخى بولسا، ئۆمەر

رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ دەۋرىدە كۆپچىلىك ساھابىلارنىڭ بىرلىككە كېلىشى بىلەن يولغا قويۇلغان، بۇنداق بولۇشى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھىجرەت قىلىپ مەدىنىگە چۈشكەندىن كېيىن، كىشىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەتراپىغا توپلىنىپ، ئۇنىڭغا ھەمدەم بولۇپ، مەدىنىدە تۇنجى مەسچىتنى ياساپ ئۇنىڭدىن كېيىنكى باشقا ئىشلارنىڭ روياپقا چىقىشى بىلەن مەدىنىدە ئىسلام دۆلىتىنىڭ قۇرۇلغانلىقىنىڭ ھەقىقىي تارىخىدۇر، بۇ تارىخ بىلەن ئىسلام دۆلىتىنىڭ باشلىنىش ئالامەتلىرى ئاشكارا بولىدۇ، ئىسلام دۆلىتىنىڭ سىياسى، ئەسكىرى، ئىجتىمائىي ۋە جۇغراپىيەلىك ئورنى روشەنلىشىدۇ. ئەمما ھىجرەتتىن بۇرۇن مۇسۇلماننىڭ دۆلىتىمۇ بولمىغان ۋە ئۇلارنى بىر يەرگە توپلايدىغان پىرىنسىپمۇ بولمىغان.

ساھابىلار ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ خىلاپەت دەۋرىنىڭ ئون ئالتە ياكى ئون يەتتە ياكى ئون سەككىزىنچى يىلى ئىسلام تارىخىنى ھىجرەت يىلىدىن باشلاشقا بىرلىككە كەلدى، بۇنىڭ سەۋەبى: ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا ئىككى كىشى ئارىسىدا شەبان ئېيىدا يۈز بەرگەن بىر ئىش توغرىسىدا دەۋا سۇنۇلدى. ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇ ئىككى كىشىدىن: بۇ ۋەقە مۇشۇ يىلى شەبان ئېيىدا يۈز بەرگەنمۇ ياكى ئۆتكەن يىلى شەبان ئېيىدا يۈز بەرگەنمۇ؟ قايسى يىلى شەبان ئېيىدا يۈز بەرگەن؟ دەپ سورىدى. ئاندىن ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ساھابىلارنى توپلاپ قەرزنىڭ ۋاقتىنى بىلىش قاتارلىق نۇرغۇن مەسىلىلەرنى ھەل قىلىش ئۈچۈن تارىخ-كالىندارنى يولغا قويۇش توغرىسىدا مەسلىھەت سورىدى، ئۇلاردىن بىرى: پارسلارنىڭ يىلى نامىسىغا ئوخشاش تارىخ قوللىنىشنى ئوتتۇرىغا قويدۇ، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇلارغا ئوخشاش تارىخ قوللىنىشنى ياقىتۇرمايدۇ، بەزىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تۇغۇلغان يىلىنى تارىخ قىلىشقا تەكلىپ بەرسە، بەزىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىلگەن يىلىنى تارىخ قىلىشنى تەۋسىيە قىلىدۇ، بەزىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھىجرەت قىلغان يىلىنى تارىخ قىلىش تەكلىپىنى ئوتتۇرىغا قويدۇ، بەزىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپات بولغان يىلىنى تارىخ قىلىشنى تەشەببۇس قىلىدۇ، ھىجرەت يىلىنىڭ ھەممىگە تونۇشلۇق ۋە مەشھۇر بىر يىلى بولغانلىقى ئۈچۈن ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بۇ يىلىنى ئىسلام تارىخى قىلىش پىكرىگە قوشۇلىدۇ، ساھابىلارمۇ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىلەن بىرلىكتە بۇ قاراشقا بىرلىككە كېلىدۇ.

بۇنىڭدىن بولغان مەقسەت: ئۇلارنىڭ ھەممىسى ھىجرەت يىلىنى ئىسلام تارىخىنىڭ باشلىنىش يىلى قىلدى، ئۇلار ئارىسىدا مەشھۇر بولغان مۇھەررەم ئېيىنى يىلىنىڭ باشلىنىشى قىلدى، تۈزۈلمىنىڭ ئارىلىشىپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن كۆپچىلىك ئۆلىمالارمۇ مۇشۇ قاراشنى قوللىدى. [ئەل بىدائە ۋەننەھايە ناملىق ئەسەر 3-توم 251-153-بەتلەر].

سەھل ئىبنى سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: ساھابىلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىلگەن ياكى ۋاپات بولغان يىلىنى ئىسلام تارىخى قىلماستىن بەلكى مەدىنىگە يېتىپ كەلگەن ھىجرەت يىلىنى ئىسلام تارىخى قىلدى. [بۇخارى رىۋايىتى 3934-ھەدىس].

ھاپىز ئىبنى ھەجەر رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ساھابىلارنىڭ بەزىلىرى مەدىنىگە ھىجرەتنىڭ باشلىنىشىنى ئىسلام تارىخى قىلىشقا مۇناسىپ دەپ قارىدى، ساھابىلار بىرلىككە كەلگەن ۋە ئۇنى ئىسلام تارىخى قىلىشقا بولىدىغان تۆت تۈرلۈك ھادىسە بار، ئۇ بولسىمۇ: پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ دۇنياغا كېلىشى، پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىلىشى، مەدىنىگە ھىجرەت قىلىشى ۋە ۋاپاتىدىن ئىبارەتتۇر. ئۇلار ھىجرەت يىلىنى تارىخ قىلىش پىكىرىنى كۈچلەندۈردى، چۈنكى پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ تۇغۇلغانلىق ۋە پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىلگەن توغرىسىدىكى تارىختا ئۆلىمالار ئارىسىدا ئىختىلاپ بار، ۋاپات بولغان ۋاقتىنى بېكىتىشتىن باش تارتتى، چۈنكى پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپات بولغىنىنى ھەر قېتىم ئەسلىگەندە ئۇلارنىڭ كۆڭلى بۇزۇلۇپ، قەلبى ئەلەم چېكەتتى، شۇنىڭ ئۈچۈن ھىجرەت يىلىنى تارىخ قىلىشقا ئىتتىپاققا كەلدى، ئۇلار پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ ھىجرەت قىلغان ۋاقتى رەبىئۇلئەۋۋەل ئىيىنى كەينىگە سۈرۈپ مۇھەررەم ئىيىنى ھىجرەتنىڭ بىرىنچى ئىيى قىلىپ بېكىتتى، چۈنكى ھىجرەتكە تەييارلىق قىلىش مۇھەررەمدە باشلانغان ئىدى، شۇنداقلا مەدىنىدىن كەلگەن ئەنسارىلارمۇ زۇلھەججە ئىيىدا پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامغا بەيئەت قىلدى، بۇ بولسىمۇ ھىجرەتنىڭ باشلىنىشىدۇر، ئەنسارىلار پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامغا بەيئەت قىلىپ ۋە مەككىدىكى ساھابىلار ھىجرەت ئىرادىسىگە كېلىپ بولغاندىن كېيىنكى تۇنجى كۆرۈنگەن ئاي مۇھەررەم ئىيى بولدى، بۇ ئاي ھىجرەتنىڭ تۇنجى ئىيى بولۇشقا مۇناسىپتۇر، مانا بۇ مۇھەررەم ئىيىنى ھىجرەتنىڭ تۇنجى ئىيى قىلىشنىڭ مۇناسىپ ئىكەنلىكىگە مۇۋاپىق كېلىنگەن كۈچلۈك قاراشتۇر.

سەئىد ئىبنى مۇسەيب رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ كىشىلەرنى توپلاپ ئىسلام تارىخىنى قايسى كۈندىن باشلاپ يېزىش توغرىسىدا سورىغاندا، ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ شېرىك زېمىنى تەرك قىلىپ ھىجرەت قىلىپ چىققان كۈندىن باشلىغىن دەيدۇ، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ شۇنداق قىلدى." [ھاكىم رىۋايىتى].

ئىسلام تارىخى ھىجرەتنىڭ باشلىنىشى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ، ھەقىقەتەن تارىخ ۋە كالىپدار دېگەن يۈز بەرگەن ۋەقەلەر ۋە كۈنلەرنى بىلىش، كىشىلەرنىڭ تۈرلۈك شەكىلدىكى كېلىشىم، توختام قاتارلىق ئۆزئارا ۋەدىلەشكەن ۋاقتىلىرىنى بىلىش ئۈچۈن قۇرۇلمىنى بىرلەشتۈرۈشتىن ئىبارەت كىشىلەر تەرىپىدىن بىرلىككە كەلگەن ۋاقتتۇر. ئىسلام تارىخىنىڭ ھىجرەتتىن باشلىنىشى بولسا، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ دەۋرىدىن باشلاپ بۈگۈنكى كۈنگىچە كىشىلەر بىرلىككە كەلگەن ئىشتۇر، مۇشۇ تارىخنى بېكىتىش بىلەن ئىسلام دۆلىتىنىڭ شەكىللىنىش ۋە قۇرۇلۇشى مەقسەت قىلىنىدۇ، بۇ ھىجرەت بىلەن باشلىنىدۇ.

ئەمما ئىسلامنىڭ باشلىنىشى ۋە كىشىلەرنىڭ ئۇنى بىلىشى بولسا ھېچ بىر ئاگاھلاندىرۇشقا ئېھتىياجلىق بولمايدۇ، چۈنكى ئىسلام دىنى ھىجرەتتىن نۇرغۇن زامانلار ئىلگىرى مەيدانغا كەلگەن، بەلكى ئىسلام دېگەن ئومۇمى مەنىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا: ئاللاھ تائالا بەندىلىرى ئۈچۈن رازى بولغان، بۇنىڭ ئۈچۈن پەيغەمبەر، ئەلچىلەرنى ئەۋەتكەن دىنلارنىڭ ھەممىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، بۇ ئورۇندا ئومۇمى مەنىدىكى ئىسلام مەقسەت قىلىنماستىن بەلكى پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام پەيغەمبەر قىلىپ

ئىسلام سوئال جاۋاب تورى

پەزىلەتلىك شەيخ مۇھەممەد سالىھ
ئەلمۇنەججىدنىڭ رىياسەتچىلىكىدە

ئەۋەتلىگەندىن كېيىنكى دىن مەقسەت قىلىنىدۇ.

ھېچبىر كىشىنى ھەقىقىي ئىسلامنىڭ باشلىنىشىنى ھىجرەتتىن ھېسابلايدۇ، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغان ساھابىلارنىڭ ھىجرەتتىن بۇرۇن دەۋەت ئۈچۈن مەككىدە ياشىغانلىقىنى بىكار قىلىۋېتىدۇ دەپ قارىمايمىز ۋە ھېچكىم بۇنداق دېمەيدۇ.

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.